

Slavistika aplikovaná do postkonfliktního terénu I
(Mírotvorná antropologie I)
Josef Oriško, Ph.D.

Anotace

Předmět Mírotvorná antropologie v sobě spojuje **kulturní antropologii a jí příbuzné obory** jako teoretický základ na jedné straně s bohatými **praktickými zkušenostmi z postkonfliktního terénu** na straně druhé. Předmět vysvětluje **podstatu peacebuildingu a jeho využití v konfliktních/postkonfliktních oblastech** za pomoci teoretických modelů a analytických přístupů k fenoménu etnických / etnosociálních / kmenových / náboženských konfliktů. Cílem přednášek je zaměřit se na **profesionalitu a životaschopnost** mírotvorné činnosti.

Struktura

PŘEDNÁŠKA I: „Peacebuilding“ ve spojení s kulturní antropologií

Jak se vypořádat se znatelnou propastí mezi tzv. „peacebuildingem“ a humanitními / sociálními vědami? Jak se vypořádat s nekompatibilní terminologií mezinárodního společenství?

PĚT PRAVIDEL PRO ČLENA MEZINÁRODNÍ KOMUNITY PŮSOBÍCÍ V KONFLIKTNÍM / POSTKONFLIKTNÍM PROSTŘEDÍ (PŘEDNÁŠKA II – VI):

PŘEDNÁŠKA II: AoO (Area of Operation – oblast působnosti)

Věz, co se děje v Tvé AoO a proč se to děje. Bez této vědomosti ztrácí Tvá práce smysl. Příklady z terénu, filmový materiál, diskuze.

PŘEDNÁŠKA III: Limity při práci

Znej své povinnosti a zároveň své možnosti. Svou práci dělej s ohledem na momentální situaci v terénu. Dbej na pravidlo „safety & security first“. Příklady z terénu, filmový materiál, diskuze.

PŘEDNÁŠKA IV. Místní komunita

Poznej místní obyvatelstvo ve své AoO a komunikuj s ním. Vybuduj si dobré vztahy s místními jak na oficiální, tak na neformální úrovni. Pokud Ti tak nevelí vlastní přirozenost, pomni alespoň, že jsi na nich po dobu svého působení v terénu závislý/á. Příklady z terénu, filmový materiál, diskuze.

PŘEDNÁŠKA V: Mezinárodní komunita

Poznej mezinárodní komunitu působící ve Tvé AoO a komunikuj s ní. Vybuduj si zde dobré vztahy. Pokud Ti tak nevelí vlastní přirozenost, pomni alespoň, že dříve nebo později budeš potřebovat pomoc nebo budeš o pomoc požádán. Příklady z terénu, filmový materiál, diskuze.

PŘEDNÁŠKA VI: Každodennost

Pozoruj a zaznamenávej si dění ve své AoO. Dodržuj svůj denní režim podle možností. Neupadni do tzv. „misionářské prokrastinace“ – předstupně sociálního vyloučení či nuceného odchodu z mise. Příklady z terénu, filmový materiál, diskuze.

PĚT PRAVIDEL PRO MEZINÁRODNÍ KOMUNITU PŮSOBÍCÍ V KONFLIKTNÍM / POSTKONFLIKTNÍM PROSTŘEDÍ (PŘEDNÁŠKA VII – XI):

PŘEDNÁŠKA VII: Profesionální peacebuilding

Úspěch mezinárodní snahy v konfliktním / postkonfliktním terénu se odvíjí od správného strategického plánování (strategie práce). Klíčovou roli zde hrají: teoretický rámec (odbornost), politicko-právní rámec (mandát) a organizační rámec (logistika). Příklady z terénu, filmový materiál, diskuze.

PŘEDNÁŠKA VIII: Reálný peacebuilding

Návaznost na Profesionální peacebuilding. Reálná pomoc se odvíjí od správné strategie usmíření (neustranná analýza, obnovení dialogu, materiální pomoc, faktor času, prevence). Příklady z terénu, filmový materiál, diskuze.

PŘEDNÁŠKA IX: Efektivní peacebuilding

Efektivita mezinárodní snahy v konfliktním / postkonfliktním terénu se odvíjí od správného finančního plánování. Častým nešvarem je nesprávné použití finančních prostředků a/nebo neudržitelnost mezinárodní snahy (ukončená mise = ekonomická katastrofa pro AoO). Příklady z terénu, filmový materiál, diskuze.

PŘEDNÁŠKA X: Kreativní peacebuilding

Jedná se o alternativní a často vysoce efektivní ale málo efektivní (nízce udržitelnou) strategii, hojně využívanou neziskovým nevládním (třetím) sektorem. Role vzdělání, umění, sportu, služeb. Příklady z terénu, filmový materiál, diskuze.

PŘEDNÁŠKA XI: Pomoc při postupném nastolení křehkého míru, stálého míru a trvalého míru

Mezinárodní komunita je element, jehož úkolem je svou činností / přítomností v krizových oblastech pomáhat nebo alespoň neškodit. Jaká jsou pozitiva a negativa mezinárodní přítomnosti v konfliktním / postkonfliktním terénu? Jak nastavit udržitelný model odchodu mezinárodního společenství z AoO?

PŘEDNÁŠKA XII: Opakování

Na přednášce vystoupí host/é z řad členů mírových misí; každou druhou přednášku bude následovat promítání tématického filmu s odborným výkladem.

Způsob zakončení

Ústní zkouška + esej (2 normostrany) vztahující se k tématu přednášky. Možná témata:

- pozitiva a negativa přítomnosti mezinárodního společenství v konfliktních/postkonfliktních zónách (krátká úvaha);
- řešení konfliktů mírovou cestou (krátká případová studie);
- role kulturního antropologa (sociálního geografa, politologa, novináře, lékaře apod.) v konfliktním/postkonfliktním terénu (krátká úvaha).

Doporučená literatura

- ACHTERHUIS, Hans (2002): Politika dobrých úmyslů. Brno: Barrister & Principal – studio, s. r. o.
- ANTUŠÁK, Emil – KOPECKÝ, Zdeněk (2007): Krizový management: Úvod do teorie. Praha: Oeconomica.
- BELL-FIALKOFF, Andrew (2003): Etnické čistky. Praha: Práh.
- BOUDON, Raymond – BESNARD, Philippe – CHERKAOUI, Mohamed – LÉCUYER, Bernard-Pierre (2004): Sociologický slovník. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- FREUD, Sigmund (1997): Totem a tabu: O podobnostech v duševním životě divocha a neurotika: Devátá kniha. Praha: Psychoanalytické nakladatelství.
- GLUCKMAN, Max (1955): Custom and Conflict in Africa. Oxford: Basil Blackwell.
- HENDL, Jan (2008): Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál, s. r. o.
- HRDÝ, Ladislav – SOUKUP, Václav – VODÁKOVÁ, Alena (1994): Sociální a kulturní antropologie. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- HUNTINGTON, Samuel Phillips (2001): Střet civilizací: Boj kultur a proměn světového řádu. Praha: Rybka Publishers.
- KREJČÍ, Oskar (2010): Mezinárodní politika. Praha: EKOPRESS, s. r. o.
- LEŠKA, Vladimír (1997): KBSE/OBSE. Minulost. Přítomnost. Perspektivy. Praha: Karolinum – nakladatelství Univerzity Karlovy ve spolupráci s Ústavem mezinárodních vztahů.
- MURPHY, Robert Francis (2004): Úvod do kulturní a sociální antropologie. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- REICHEL, Jiří (2009): Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Praha: Grada Publishing, a. s.
- SMITH, Adam (2002): Pojednání o podstatě a původu bohatství národů. Praha: Liberální institut.
- SOUKUP, Václav (2005): Dějiny antropologie. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum.
- SOUKUP, Václav (1994): Dějiny sociální a kulturní antropologie. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum.
- SOUKUP, Václav (2004): Přehled antropologických teorií kultury. Praha: Portál, s. r. o.
- SPYKMAN, Nicholas John (1938): „The Geography and Foreign Policy.“ American Political Science Review: February 1938: 29.

- STOJAROVÁ, Věra (2007): Současné bezpečnostní hrozby západního Balkánu: Kritická analýza konceptu bezpečnosti Kodaňské školy. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- ŠLACHTA, Mojmír (2007): Ohniska napětí ve světě. Praha: Kartografie Praha, Nakladatelství České geografické společnosti, s. r. o.
- ŠMÍD, Tomáš – VAŘURA, Vladimír (edd.) (2007): Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- TESAŘ, Filip (2007): Etnické konflikty. Praha: Portál, s. r. o.
- TOMEŠ, Jiří a kol. (2007): Konflikt světů a svět konfliktů. Praha: Nakladatelství P3K.
- WAIŠOVÁ, Šárka (2011): Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o.
- WAIŠOVÁ, Šárka a kol. (2007): Atlas mezinárodních vztahů: Prostor a politika po skončení studené války. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o.
- ŽALOUDEK, Karel (2004): Encyklopedie politiky. Praha: Nakladatelství Libri.